

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XLIX. Apprehensiones & suspiciones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

vbi fit, omnis necesse speratus spiritualis fructus collabascit. semel enim extincta protritaque fide, spei nihil reliquum esse potest.

Proderitque priuatim hac de re examen instituire, ac in rerum narrationibus, familiarique colloquio attentum in omnem partem animum habere, verbisque suis presentem, ac quasi monitorem sui. certis etiam sibi pœnitentijs in omnem manifestum lapsum propositis.

CAPVT XLIX.

Apprehensiones, suspiciones.

Periculis hîc omnia plena sunt, & magnorum etiam infelici & præpropere exitu comprobata. Hinc enim merores cor exedentes, ipsaque adeo ossa emedullantes. sequuntur animorum alienationes, ac in vltimam sæpe desperationem vergentia mala: spiritualis dein quædam succedit nausea, & ab omni omnino munere auersiones, laborum fuga, piarumque exercitationum neglectus; ac quasi quidam languentis animi contemptus, inquietudo insuper quædam mentis: & iam omnis illi locus, focij, munia molesta sunt,
ac

acleuissima quæque grauissima, mollia dura, suauius acerbata videntur: monita deinde, blandæque Superiorum aut aliorum compellationes, dolo & fallacijs plenæ. si benignè omnia pollicearis, rideri se arbitrantur; si maturiùs egeris, indignantur; si fortiùs, exurgunt in iras; ac vix nisi cum vita deponunt hoc malum, vbi semel inuault, ac radices egit.

Accedit, tales in perpetua quadam mentis inquietudine viuere, in perenni nocte dieque animorum iactatione, vt nulla illis quies menti, nulla animo pax sit, sed æterna quædam lucta, & ærugo pectoris, cordis contortiones, ac intima quasi mentis euisceratio; dum continuis doloribus, tanquam immanissimis furentis Oceani fluctibus in omnem partem iactantur, omni interiori malacia ac tranquillitate pulsa, ac quasi in exilium missa. *Sicut enim tinea* Prou. 23 *vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.*

Neque soli impotenti hac inquietudine aguntur, sed & alios in naufragij sui partem secum trahunt, malorum maximè & Oceani illius inexpertes, qui fluctuum illius rabiem nunquam tulerunt: vt non mirum sit, in suspicionum aliquem scopulum illidi; illos maximè quos aliqua animo-

rum scabies tenet; cùm minimo affricu exasperatur malum, & vulnere locum prebet. Periculis planè res plenissima, quando mutuum exacuunt morbum. nam & in murmurationum, & in latissimum detractionum campum excurrunt: damnant omnia; nec ingenio quisquam illorum facit satis, dum nulli fidunt, diffidunt omnibus, tuta etiam omnia timentes; cùm fraudibus dolisque plena arbitrentur omnia; nullius amicitiam veram, nullius fidem securam, nullius sponsiones certas sibi persuadeant. hostium illis loco omnes, & in omnium frontibus inimica legunt arma: in omnium verbis hostilia reperiunt agmina, in omnium oculis structas vident insidias: focia & amica illis consilia pro aduersantibus & perimentibus; auxiliares copiae pro oppugnantibus habentur. nusquam denique illis fides, nec in optimo, probissimo, sanctissimo. adeò remedium propè omne, malum hoc superat, cùm medicam nullius admittat manum, aspernetur omnium, ac tanquam hostilem fugiat.

Si Superior suspicionibus hisce teneatur, vniuersam domesticam gubernationem euertet, inuisus grauisque suis. neque apud talè subditorum virtus probitalque annis plurimis testata, nec probata innocentia,

centia, nec ratio locum habent: sed ex altè
impressarum suspicionum vmbri, omnis
inferior fit nocens, omnis reus. cumque
perpetuò tanquam fluctibus mentis iactetur
anxietate, mille se suosque cogitationibus
rebusque cruciat. & vt ingeniosa suspicio
est, in vna mille difficultates inuenit,
quibus & se suosque inuoluat. Sed neque ad
magna conatum extēdet, & impedimento
etiam erit aliis, ne generoso ausu ad magna
tendant: causamque sæpe dabit ad
præclara & illustria natis, vt in ignauo otio
decurrant annos, excludanturque ab ijs
muneribus, in quibus ingenti nominis diuini
propagatione, proximorumque salute occupari
poterant. Si inferior his laborat, omnia Superioris
consilia etiam amicissima & à paterna manu
profecta, vt inimica & hostilia auersabitur.
Nascuntur inde subdolæ vtriusque, in mutuam
euerfionem molitiones, cum perire cupimus,
aut spe excidere, aut sanè ad maiora non
contendere quos aduersarios arbitramur.
hin e mutuarum offensionum validæ exurgunt
causæ, nulla arte & industria ponendæ.
erumpuntque hæc facillè ad externos,
magno familiæ damno, & conceptæ opinionis
bonæ graui iactura. Ingens malum.
quod aut è pusillanimitate profectum, aut
è ta.

è tacito fastu, aut alienæ virtutis inuiden-
tia, aut ex indignatione, è negato aut fru-
strato munere, concepta, maximè si alio-
rum consiliis studioque impedimentum
iniectum; aut sanè, falsis licet nixa princi-
piis, suspicio talis, nata fuerit.

Tollitur denique domui libertas omnis,
cùm nemo tutò audeat illis præsentibus
fermonè miscere, veritus ne quid sinistra
opinionis nascatur, ne malignior interpre-
tatio. fugiunt proinde talium consuetudi-
nem, apud quos vident, non dicta factaque
dicta factaque esse. è qua re ingens fami-
liam turbatio occupat, quæ solo auctore
semoto conquiescit.

Remedia.

Quòd si quis suspicionibus his agatur,
& in aliorum moribus vitaque tan-
quam in Oceano fluctibus iactetur; cogi-
tet quàm falsis aliàs suspicionibus, quàm
ingeniosis, & ad fidem faciendam aptè ex-
cogitatis, certoque sibi persuasis, in erro-
rem inductus fuerit: quàm fortiter sæpe
& tanquam ab oculatis testibus narrata
dies detexerit, & victrix simplex veritas
subdolam improbitatem prostrauerit. ea-
dem in præsentiarum aliisque suspicioni-
bus

bus euenire posse arbitretur. iam si quales in se reliquos insurgentibus ex quacunque causa suspicionibus esse optauerit, talem se præbuerit aliis; non magno negotio, suspensiones reponet. cogitet quid incurfantibus illis statui in se vellet, quantam fidem adhiberi, quæ consilia iniri, quid decerni. eademque ipse in aliis statuatur. prudens regula est, quæ ab animo suo in paribus constituto, aliquid in aliis decernit.

Si è nulla certa causa natæ noxiæ hæc apprehensiones sunt; magis à medico, quam aliunde remedia poscenda, aut speranda, sunt, & à locorum muniumque varia mutatione. fortè enim hac quasi iactatione leuabitur æger, incidetque in Superiorem naturæ suæ conuenientem.

Si mala hæc quis patiat, ab aliis, quod frequenter euenire solet, ex dissentientium iudiciorum varietate, vel ex sinistra aliorum de nobis opinionum formatione, ex muneris priuatione, ex neglectu, aut nominis detractio, falsò plurimum irrogata; armandum pectus his similibusque cogitationibus malū lenientibus erit: *Omnis homo ex se æstimat alterum. fornicarius neminem putat castum, castus de fornicario non facile suspicatur: superbus neminem putat humilem. humilis neminem putat esse superbum.*

*Chryf.
super
Matth.*

Libera

Libera hominum ingenia & iudicia sunt, & ferè tot in his discrimina, quot capita. quid te torques in non emendanda varietate, & quæ non est in manu tua: quæ flecti imperio & voluntate possunt, tua sunt: in alieno speranda potius, quàm cogenda emendatio est: coactio in proprio valet, suasio in alieno. neque prudens sperare debet aut potest, aliorum omnium iudiciorum cum suo consensum; maxime cum pars maxima nudis plerumque opinionibus à suspitione natis moueatur, à quibus ob innatam iudiciorum tenacitatem, non facile plerosque dimoueas. feret ergo prudens quæ emendare aut mutare non potest, nec mœrore se macerabit in ijs, quorum euentus ab alieno imperio & voluntate pendet.

Cogita, si calumniator est, errore duci. quid faceres aberranti? non in viam reduceres? facies hoc in iudiciorum errore: re-duc aberrantem factis è virtute natis, vt videat alium te esse, quàm errore ductus arbitrabatur. & te ipsum intuere: vide quoties hoc æstu abreptus fueris, quàm fecundis ingeniosisque in aliorum factis suspitionibus in errorem inductus, nec miraberis alios paribus tactari. tuo malo aliis mederi disce.

Cogi-

Cogita talem morbo laborare, & misereris potius, quàm indignaberis. quis indignatur febricitanti, & maledicenti ac conspuenti? abstergit potius hæc sputa benevolentia: etiam aliquando ostentatione, quasi ex iniuria beneficia acceperit, mulcetque eo magis ægrum, quo ille furit magis. febris, adeoque phrenesis calumniatorē occupavit; compatere, & morbo calumniam tribue. Vis vinci? ad ima calumniam demitte, & tanquã ignauo mœrore protritum te calumniator videat. Sed grauis calumnia est, non meliùs innocentem, quàm nocentem pati?

Vis calumniam vincere? contemne. maior omni contumelia qui contempsit est: nec vlla re alia nobiliorem de calumniatore triumphum duces, quàm cum te viderit generoso calcatu transeuntem hæc vt folia vento rapta, vt stillicidia vanè sparsa, vt grandinem tecto illisam. nec grauior vlla vindicta est, quàm cum se calumniator viderit solo contemptu superatum. Vis etiam triumphum illustriorem? beneficiis calumniatorem obstringe: nulla re magis etiam barbarū pectus franges. Monuit hoc olim Sapiens: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illi: si sitierit, da ei aquam bibere. prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus*

minus

1. Pet. 3. minus reddet tibi. & Apostolus: Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed contra benedicentes, quia in hoc vocati estis.

Percurre quotquot orbe toto fuerunt magni, & intuere num quem à calumnia reperies immunem: neminem inuenies tanta innocētia, vitæque sanctitate, quem non hac grandine, tanquam saxeo imbre videas complutum. & ferè quo quisque maior, eo pluribus fuit iactatus. Quāta regna iacent, è nudis suspicionibus calcata: quanti Reges ductoresque exercituum hostibus inuicti, ad hos suspicionū scopulos illisi, naufragium fecerunt: Magna etiam necessum est esse, quæ æmulationem & odia prouocant. humi iacentibus nemo inuidet, ad alta confurgimus, & cum non possimus paria, deiecta & prostrata cupimus. Non egrediamur Religionem. quāta primi omnium Ordinum parētes tulerint, nemo ignorare potest; vt audeam dicere, Da mihi virum in Religione magnum, dabo tibi calumniis non semel tantum non oppressum.

Cogita euenire hæc tibi à Domino ad expiationem culparum; & hilari oculo atque animo suscipies, agesque ingentes Deo gratias, pro tam suaui pœnarum in inferno
aut

aut Purgatorio deuitarum, in calumnias commutatione.

Cogita à Deo hæc immitti aut permit-
ti, vt variarum calumniarum iactatione
durioribus assuescas: vt difficultatum ha-
rum consuetudine, ac quasi familiaritate
discas minima dedignari, ad magna assur-
gere. ita leo vulpeculam, aut ouem con-
temnit: at si elephas contra steterit, excu-
tit generosas iugas, tanquam lætitiæ im-
bribus de cælo perplutas: gaudet enim
magnis magnus animus componi, vilia
dedignatur. facit hoc mens omnis incom-
modis & aduersitatibus roborata, & quæ
assiduitate ac frequentatione callum ob-
duxit. Et sanè neglexisse, ac quasi ignauum
transisse videtur Deus, quem non digna-
tus est durioribus ad maiora parare. de cu-
ius virtute magna sibi promittit, illum au-
det componere magnis. ita militiæ duces
ad difficillima quæq; promptissimū quem-
que vocant, ignauos in medium conijciūt
agmen, aut sarcinis destinant.

Permittit hæc Dominus, vt in animi
submissione nos contineat. ne muneribus,
ne felicioribus rerum successibus, populi
fauoribus, ne cælestibus gratuitis donis,
eruditione, prudentia, eloquentia extol-
lamur.

Docemur hîc decurrere ad Deum, illi soli fidere, in eo spem omnem reponere, humana contemnere, vt incerta, intuta, infida, fraudibusque etiam in fratribus obnoxia; cùm ab vno ytero sæpe insurgunt calumniæ, etiam ab amicissimis. quare nemo paulò prudentior ad ea descendat, quorum propalatio noxia auctori esse possit. ille securus degit, qui nihil pœnitendum committit, quiq; ea etiam coniunctissimo credit, ad quorum euulgationem non erubescit.

Plerumque etiam Dominus, quos gubernationi destinavit, antè per aspera & aduersa roborat. nam quid faciet temporatum inexpertus fluctibus insurgentibus? quæ consilia aut remedia dabit malis properantibus? eueniet illi quod militiam inexperto, pugnam aggredienti, trepidabit ad omnem hostium occursum, & antè corruet, quàm consilia explicabit.

Et ferè durissima, durioribus non assuetorum, imperia sunt: qui cùm non didicerint pati, nec compati sciunt. ille suauis plurimùm imperat, qui in se aduersantium rabiem expertus, periculo suo aliena didicit metiri, magnorumque etiamnum vulnerum cicatrices circumfert: quiq; non alieno tantùm exemplo, sed & suo didicit
quid

quid possint calumniae. ille enim experientia didicit, quæ occurrentibus his malis remedia admouenda sunt. inexpertus miscet omnia; experiri in vnoquoque remedia volet, quid possint, aliorum nimirum edocendus malo. ille securus manum admouet, qui longa experientia vim mali didicit, & mitioribus primùm inualetudinem tentare, nec ad duriora, nisi in extremis, & quæ reliqua omnia aspernantur, descendere.

Cogita demum præmia cælo promissa, si forti animo calumniam tuleris. nulla re alia magis mitescit labor, adeoque dulcescit, vt & ipsa iam verbera mollescant, si præmia adiunxeris: quæ qui cogitat, hilari vultu calumnias & aduersantia quæque amplexabitur, vt semina fructuum cælo reponendorum, vt messem Dominico horreo inferendam, vt diuinæ in nos beneuolentiæ signa. memores illius, Quos pariauit cælestis Pater Filio, laboribus, calumniis, verberis, sanguine; hos etiam, quantum humana cælestibus componi possunt, pariabit & præmiis. nec certior in hac vita diuinæ in nos beneficentiæ testatio est, quàm si variorum in hac vita iudiciis, linguis, calamis iactari nos permittat.

Iuuabit, se suspicionesque suas, pulsa si-

S s 2 mu-

mulatione, candidè Superiori, & domestico Confessario aperire. nihil deinde in hac vita ab humana manu ambire, nihil sperare. non timuit qui non sperauit: nec abreptus suspicionibus est qui non timuit. semper enim mistus suspicioni metus est, dux illi & perpetuus comes. humanas verò laudes negligere. cùm deterrimi ferè ampla harum materia sint. sanè nec optimus, nec prudentissimus ad magna tollitur: vltima ferè in humano delectu prudentia est, fauor & propensio quædam animi primum locum tenent. beatus qui hæc risit, & humanis omnibus maior sola cælestia sperauit, sola amauit: contempsit reliqua, vt indigna cælis Deoque, cui natus, & cui vni omnis viri prudentis, viri boni labor desudat, felixque fœcundusq; sudor profunditur.

CAPVT L.

Puſillanimitas.

VArijs è causis hæc nascitur: natura tamen plerumque vitium est, omnia metuentis, omnia viribus maiora arbitrantis. hinc in ignauo quodam timore confescit animus, nec ad magna aut ardua,
exten-